

E . H . N . V . S .

Euroopan huumeaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus

Teemana huumeet

Ehkäisevä huumeet EU-maiden kouluissa

Tieto- ja raportointijärjestelmät keskeisiä

European unionin neuvosto pyytää jäsenvaltioita (5099/1/02 Cordroque 4 REV 1) "sisällyttämään kouluopetukseen terveyden edistämisen- ja huumeiden ehkäisyohjelmat kaikissa kouluissa –" ja "edistämään näiden ohjelmien kehittämistä ja tarpeen vaatiessa muokkaamaan viranomaisten resursseja ja toimintajärjestelmiä, jotta edellä mainittu tavoite voidaan täysin saavuttaa".

Ensimmäinen askel järkipäisessä ehkäisevässä huumeetissä on laatia virallinen huumeetstrategia, johon sisältyvät täsmälliset tavoitteet ja johon sisältyy myös ehkäisevä huumeet kouluissa. Seuraavaksi tulee määrittellä – mielellään määrällisesti mitattavassa muodossa – ehkäisevän huumeet tavoitteet sekä ohjata määrärahat tähän työhön kiinteästi yhdessä toimivien vastuullisten tahojen avulla. Nämä mekanismit toimivat hyvin vain harvoissa jäsenvaltioissa. Se, miten hyvin ehkäisevä työ on järjestetty, toimii osoittimena valtion vaikutuksesta kouluissa tehtävään ehkäisevään työhön, sen seurantaan, laadunvalvontaan ja arviointiin. Mallit ovat kuitenkin hyvin erilaisia eri EU:n maissa.

Tieto- ja raportointijärjestelmät ovat puolestaan keskeisiä, jotta voidaan varmistaa, että päätöksentekijöille voidaan

antaa palautetta ehkäisevän huumeet toteuttamisesta, sisällöistä ja kattavuudesta. Ainoastaan harvoissa maissa on seurantajärjestelmiä, joiden avulla päätöksentekijät voivat saada tietoja kouluissa tehtävän ehkäisevän työn sisällöstä ja määrästä. EHNVS on siksi laatinut jäsenvaltioiden kanssa yhteiset ohjeistot ehkäisevän työn aikaisempaa parempaa seurantaa varten. Tiedot ehkäisevän työn välittömistä kustannuksista ovat saatavissa ainoastaan tietyistä maista (ks. EHNVS:n vuosiraportin online-taulukot) [1].

Siksi vain harvat jäsenvaltiot voivat taata, että niiden ehkäisevän työn toimet on valittu, toteutettu ja valvottu huolellisesti ja laaja-alaisesti.

Useimpia jäsenvaltioiden kouluissa toteutettavia ehkäisevän työn ohjelmia ei

ole arvioitu. Tästä syystä on vaikea saada riittävästi tietoa alan kokemuksista Euroopassa. EHNVS on ehkäisevää työtä tukeakseen julkaissut tieteellisen monografian ja ohjeet ehkäisevän huumeet arvioinnista [2].

Tässä tilannekatsauksessa keskitytään kouluissa tapahtuvaan ehkäisevään huumeet työhön, mutta laajasti ymmärretty ehkäisevä huumeet ei voi rajoittua yksinomaan kouluissa toteutettavaan ennaltaehkäisevään työhön. Pinnareiden ja koulutusjärjestelmästä pudonneiden suuri määrä sekä sosiaalisen syrjäytymisen seuraukset vähentävät kouluissa tehtävän ehkäisevän huumeet vaikutusta.

Näin tärkein poliittinen tavoite on pitää nuoret *koulussa*, ja lisäksi voidaan toteuttaa erityistoimia ja etsivää kenttätöitä riskiryhmien parissa.

Määritelmä: Ennalta ehkäisevässä huumeet työssä pyritään ensisijaisesti välttämään tai siirtämään myöhemmäksi huumeiden käyttöä ja ongelmakäyttöä. Tässä koulu on perinteinen työkenttä. On tehtävä ero virallisiin opetusohjelmiin kuuluvan ehkäisevän työn ja päivittäiseen koulutyöhön kuuluvien ehkäisevien toimien välillä. Koulun ehkäisevässä työssä ei pitäisi keskittyä yksinomaan huumeisiin, vaan mukaan pitäisi sisällyttää myös henkilökohtaisten ja sosiaalisten taitojen opettaminen – usein yhteistyössä koko perheen kanssa.

Tärkeimmät toimintapolitiikan kysymykset lyhyesti

1. Kaikki jäsenvaltiot eivät mainitse koulujen ehkäisevän työn ohjelmia kansallisissa strategioissaan tai toimintaohjelmissaan.
2. Menestystekijöihin ei kuulu pelkkä luento-opetus, vaan esimerkiksi vuorovaikutteinen opetus, keskustelut vertaisryhmissä sekä sosiaalisten taitojen hankkiminen.
3. Epätarkoituksenmukaiset lähestymistavat voivat pahentaa tilannetta.
4. Ehkäisevän huumeet laatua ja sisältöä voidaan nyt arvioida tehokkaammin EU:n alueen kouluissa.
5. Monissa jäsenvaltioissa ei ole lainkaan määrällistä tietoa niiden kansallisissa strategioissa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisen laajuudesta.
6. Päätöksentekijät voivat saada yleisen mielipiteen tuen ehkäisevän työn ja sen arvioinnin laadun parantamiselle pitämällä kiinni standardeista, laatukriteereistä ja arviointivaatimuksista, aivan kuten tehdään toteutettaessa muita yhteiskunnallisia toimia.

"Kansalliset ehkäisevän huumeet ohjelmat kouluissa ovat tärkeitä, ja niissä tulee keskittyä kehittämään henkilökohtaisia ja sosiaalisia taitoja ristiriitojen ja vertaispaineiden käsittelemiseksi sekä kriittisten asenteiden edistämiseksi. Tämän strategian tueksi on tärkeää opettaa nuoria ja heidän vanhempiaan ymmärtämään huumeiden väärinkäytön luonnetta ja vaaroja."

MIKE TRACE
EHNVS:N HALLINTONEUVOSTON
PUHEENJOHTAJA

Ehkäisevä huume työ kouluissa – katsaus

1 Strategian toteuttaminen käytännössä

Kahdeksan EU:n jäsenvaltiota (Belgia, Espanja, Ranska, Irlanti, Portugali, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta) on jo julkaissut virallisia huume strategiat-asiakirjoja, joissa käsitellään erikseen kouluissa tehtävää ehkäisevää työtä. Saksassa ja Kreikassa tällaisten asiakirjojen laatimisessa on edistytty pitkälle. Joissakin maissa (Espanjassa, Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) strategia on jaettu erityistoimiin, ja konkreettiset tavoitteet on esitetty määrällisesti, jotta toteutettuja toimia voitaisiin arvioida.

Strategioita pannaan toimeen hyvin eri tavoin eri maissa. Useimpien jäsenvaltioiden ehkäisevän työn järjestelmät eivät ole keskitettyjä, vaan tehtävistä vastaavat varsin riippumattomat paikalliset ja alueelliset toimielimet (ks. kartta ehkäisevän työn toteuttamisesta).

Ehkäisevän työn strategioiden vienti poliittiselta tasolta käytäntöön ei riipu hallintojärjestelmästä: esimerkiksi Espanjan kaltaisessa, hallinnollisesti hajautetussa valtiossa on useiden kansallisten kouluohjelmien muodostama koordinoitu ja valvottu järjestelmä. Useimmissa muissa EU:n maissa valtion rooli ei ole yhtä tärkeä kouluissa tehtävän ehkäisevän työn laadunvalvonnassa, seurannassa ja toimeenpanossa.

”Runsaat kokemukset ehkäisevästä huume työstä osoittavat selvästi, että koulujen käyttämät ohjelmat ovat tehokkaita vähennettäessä tai viivästettäessä huumeiden käytön aloittamista [3]. Mutta menestys riippuu hyvin paljon valituista toimenpiteistä ja siitä, onko niillä selvä tavoite ja ovatko menetelmät riittävän pitkälle jäsenneityjä, näyttöön perustuvia ja arvioinnin läpikäyneitä.”

GEORGES ESTIEVENART
EHNVS:N JOHTAJA

2 Menestyksen avaimet

Kouluissa toteutettavien menestyksekkäiden ohjelmien näyttöön perustuvat edellytykset ovat

- henkilökohtaiset taidot – päätöksentekokyky, selviytymisvalmiudet ja tavoitteenasettelutaito
- sosiaaliset taidot – itsevarmuus, kyky vastustaa vertaisryhmien painostusta
- tiedot – huumeista ja niiden käytön seurauksista
- asenteet – erityisesti vertaisryhmän

huumeiden käyttöä koskevien väärinkäsitysten korjaaminen.

Tutkimuksissa on osoitettu muita tekijöitä, jotka ovat tärkeitä ehkäisevän työn ohjelmien tehokkaassa toteutuksessa [4]. Niitä ovat vuorovaikutteinen opetus, kuten keskustelut vertaisryhmässä mieluummin kuin pelkästään luento-opetus, sosiaaliset kyvyt ja taidot vastustaa huumeita sekä koko perheen mukaan ottaminen, jotta keskustelu voitaisiin laajentaa myös koteihin. Tiivit ohjelmat, joissa toimitaan pienissä ryhmissä, antavat parempia tuloksia. Kaikissa menestyksekkäissä ohjelmissa käsitellään sekä laillisia että laittomia päihteitä [6].

Jotkin EU:n maat ovat jo laatineet koulutusohjelmia ehkäisevästä työstä vastaaville ammattilaisille ja kehittäneet ehkäisevälle työlle ammattiprofiileja (ks. EHNVS:n vuosiraportin online-taulukot). On yleisesti hyväksytty kanta, että ehkäisevän työn tekijöiden ei tulisi olla huumehoitotyötä tekeviä henkilöitä.

3 On helppo erehtyä

Ehkäisevän työn toimet voivat kääntyä tavoitteitaan vastaan, jos ne tehdään huonosti [7]. Kertaluontoiset tai ajoittaiset toimet – kuten asiantuntijoiden tai poliisin pitämät luennot tai ”sano ei huumeille -päivät” – ovat osoittautuneet tehottomiksi ja voivat jopa herättää nuorten mielenkiintoa huumeisiin.

Epäasiallinen tiedotus, esimerkiksi laittomiin huumeisiin liittyvien riskien ja vaarojen liioittelu, ei myöskään toimi. Kun nuoret joko omasta kokemuksestaan tai tuttaviltaan saavat tietää, että heitä on johdettu

harhaan, he torjuvat myöhemmin kaikki ”virallisista kanavista” saadut tiedot.

Asiantuntijat ovat laajalti yhtä mieltä siitä, että ”pelotteluviestit” auttavat vain harvoissa tilanteissa. Jos ehkäisevässä työssä ei oteta huomioon ympäristön ja vertaisryhmän vaikutusta, jos toimet eivät ole vuorovaikutteisia ja rakenteeltaan yhtenäisiä ja jos ne perustuvat yksioikaisesti huumeet tuomitseviin väitteisiin, ne todennäköisesti epäonnistuvat [3].

4 EU:lla ei ole sisällöllisesti yhteistä toimintamallia

Edellä mainittuja riittämättömiä strategioita käytetään edelleen paljon, usein ilman asiantuntijoiden panosta. EHNVS pystyy seuraamaan myös kouluissa tehtävän ehkäisevän huume työn sisältöä huumeaineiden kysynnän vähentämistä koskevan tiedonvaihdon tietokannan (EDDRA) välityksellä (1).

Viimeaikaisten analyysien mukaan useimmiten käytetään tehokkaimmiksi osoittautuneita, elämäntaitojen opetteluun ja vertaisryhmätöimintään perustuvia lähestymistapoja, mutta vain puolessa EU:n jäsenmaissa.

Tiedot ehkäisevän huume työn teorioista ja käytännöistä ovat hyvin eritasoisia eri maissa, vaikka nämä tiedot ovat saatavissa kaikkialla [5]. EHNVS:n tietojen perusteella voidaan todeta, että toimenpiteet perustuvat enemmän näyttöön ja niiden suunnittelu on yleensä korkeampitasoisia sellaisissa maissa, joissa on opetettu ehkäisevän huume työn teorioita ja arviointimalleja asiantuntijoille ja jaettu heille asiallista materiaalia. Näyttöä

Kouluissa järjestettävän ehkäisevän työn muodot

Koulukohtaiset menettelyt

Sääntöjen ja normien laatiminen huumeiden käytöstä kouluissa. Ehkäisevän työn toimet on voitu määrittellä tarkoin.

Yhdistetty ehkäisevä työ

Sarja toimenpiteitä, joiden tarkoitus on ottaa mukaan ehkäisevään työhön liittyviä aiheita kaikkeen päivittäiseen koulunkäyntiin liittyvään toimintaan, esim. koulukohtaisten toimintapolitiikkojen suunnittelu ja huumeisiin liittyvien aiheiden joustava yhdistäminen eri oppitunteihin.

Opetussuunnitelmaan liittyvät menettelyt (ehkäisevän työn ohjelmat)

Viralliset oppiaineksiin perustuvat ohjelmat, joiden aiheet ja oppimateriaali on määritetty, toisin sanoen ehkäisevän työn ottaminen mukaan opetussuunnitelmiin.

Mahdollisuudet laadunvalvontaan sekä sisällön ja toteuttamisen arviointiin.

(1) Tässä tietokannassa on yksityiskohtaista ja vakiomuotoisesti kerättyä tietoa huumeiden kysynnän vähentämistä koskevista ohjelmista EU:n jäsenvaltioissa, ja se on saatavilla Internet-osoitteessa <http://www.reitox.emcdda.org:8008/eddra>.

toiminnan onnistumisesta voidaan saada vain tekemällä toistuvia ja systemaattisia arvioiteja, mikä nykyään ei ole vallitseva käytäntö EU:ssa. Kansainvälistä tutkimusta voidaan kuitenkin käyttää hyväksi ohjelmien kehittämisessä, koska tuloksien on osoitettu olevan siirrettävissä kansallisten ja kulttuuristen rajojen yli. Tämän alan tutkimuksesta on kuitenkin huutava pula EU:ssa.

Suurin osa jäsenvaltioissa tehtävistä ehkäisevän työn toimista kohdistuu keskiasteikäisiin koululaisiin, minkä ikäisinä huumeiden ensikokeilut yleensä tapahtuvat. Niihin sisältyy erityisesti huumeisiin liittyviä osia, mutta ne eivät keskity vain huumeisiin. Ennaltaehkäisevä työ, joka ei liity erityisesti huumeisiin, on aloitettava aikaisessa vaiheessa. Euroopassa, esimerkiksi Saksassa, Espanjassa ja Itävallassa, toteutetaan joitakin tällaisia ohjelmia peruskouluissa tai lastentarhoissa. Niiden tarkoituksena on vaikuttaa sellaiseen käyttäytymiseen, joka voi johtaa huumeongelmiin.

5 Koulujen ehkäisevän huumetyön tieto- ja seurantajärjestelmät ovat puutteellisia useimmissa jäsenvaltioissa

Käytännössä missään maassa, lukuun ottamatta Kreikkaa, Espanjaa ja Irlantia, ei ole saatavilla tietoa rakenteellisesti jäsenllynn ja ohjelmiin perustuvan ehkäisevän huumetyön kattavuudesta. Näissä maissa toteutetaan tämänkaltaisia ohjelmia laajasti, mikä ainakin varmistaa ohjelmien asianmukaisen toteuttamisen sekä niihin liittyvien hankkeiden laadun ja arvioinnin.

Niissä kerätään myös systemaattisesti tietoa ehkäisevän työn laajuudesta ja sen sisällöstä. Espanjassa on pitkäaikainen, pitkälle kehitetty ja koko maan kattava tietojenkeruujärjestelmä ehkäisevän huumetyön toimista. Tietoja kerätään säännöllisesti avainmuuttujista, kuten koulutusta saaneiden opettajien, ehkäisevän huumetyön ohjelmiin osallistuvien koulujen sekä koulujen ohjelmiin osallistuvien oppilaiden lukumääristä. Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa ohjelmatietokannat eivät sisällä tietoja ehkäisevän huumetyön hankkeista. Seurantajärjestelmät ovat myös riippumattomia maiden poliittisista järjestelmistä (liittovaltio vs. vahva keskusvaltio).

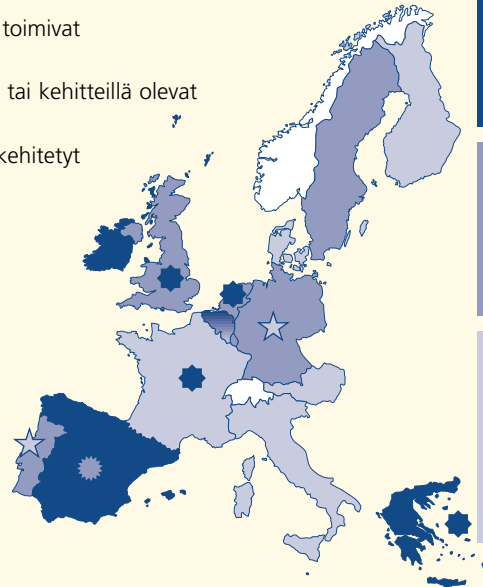
Voidaan olettaa, että monissa EU-maissa ei pitkälle kehitettyjä ehkäisevän huumetyön ohjelmia ole toteutettu kouluissa siinä laajuudessa kuin kansalliset strategiat antavat ymmärtää.

EHNVS on yhdenmukaistamassa keskeisiä parametrejä, joiden avulla jäsenvaltiot voivat luoda tietojärjestelmiä saadakseen

Ehkäisevän työn toteuttaminen kansallisesti / ehkäisevän työn seurantajärjestelmät

Seurantajärjestelmät

- ★ Osittain toimivat
- Toimivat tai kehitteillä olevat
- ☀ Pitkälle kehitetyt

Ohjelmaan perustuva: painopiste valvotussa ohjelmien toteuttamisessa kouluissa.

Välimuoto: paikallisia palveluyksiköitä rahoitetaan ja lisäksi toteutetaan muutamia ohjelmia.

Palveluyksiköihin perustuva: paikallisia palveluyksiköitä tai toimielimiä avustetaan niiden ehkäisevän työn hankkeiden toteuttamisessa.

luotettavan kuvan koulujen ehkäisevän huumetyön laajuudesta ja tehokkuudesta.

6 Päätöksentekijöiden ratkaisut voivat johtaa todellisiin parannuksiin

Vaikka ehkäisevään huumetyöhön, toisin kuin moniin muihin huumeaiheisiin, suhtaudutaan myönteisesti, sen osalta sitoudutaan hyviin käytäntöihin harvemmin kuin monissa muissa, kiistanalaisemmissa huumeekysymyksissä. Ehkäisevän huumetyön laatua voidaan parantaa luomalla standardeja ohjelmille, alan ammattilaisille ja palveluille ja koordinoimalla sekä valvomalla hankkeita aivan kuin missä tahansa ihmisen terveyteen kohdistuvassa yhteiskunnallisessa toiminnassa.

Jos hyvin koulutetut asiantuntijat toteuttavat ehkäisevän huumetyön ohjelmia, seurantatietojen keruusta ja hankearvioinnista johtuvat ongelmat ovat vähäisempiä.

Tästä on kokemusta Kreikassa, Espanjassa ja Irlannissa, missä vastuussa olevat järjestöt, tutkijat ja ehkäisevän huumetyön tekijät toimivat yhdessä kouluttajina ja ohjelmien laadun varmistajina. Muissa maissa paikalliset ehkäisevän huumetyön toimintakeskukset, kunnat ja jopa hoitoyksiköt tekevät itse ehkäisevää työtä kouluissa, usein ilman mainittavaa koordinoitua ja puutteellisiin toimintamalleihin tukeutuen.

Ehkäisevän työn toiminnan organisointi (katso karttaa) on tärkeää: laajasti koko maan koulujärjestelmän kattavia, säännöllisiä ja jatkuvia ohjelmia on helpompi arvioida ja niiden laatua voi valvoa tehokkaammin kuin satunnaista ja hajanaista ehkäisevän työn palvelutarjontaa.

Kun ehkäisevä huumetyö toteutetaan suunnittelemattomasti ja koordinoimatta, sen taso usein kärsii. Itävalta on kuitenkin hyvä esimerkki maasta, jossa toimintapolitiikkaa koordinoidaan erittäin hyvin ja toiminnan laatua valvotaan säännöllisin "laatuپییریکokouksin" tiiviissä toimielinten välisessä verkostoyhteistyössä, vaikkei maassa olekaan laajoja, yhtenäisesti ohjattuja ehkäisevän työn ohjelmia.

"Ainakin kerran [kannabista] kokeilleiden 15–16-vuotiaiden nuorten määrä [EU:ssa] vaihtelee 8 %:sta Ruotsissa ja Portugalissa 35 %:iin Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa [verrattuna 41 %:iin USA:ssa]... Tytöt ja pojat paheksuvat laittomien huumeiden käyttöä johdonmukaisesti paljon (80 % nuorista) kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, paitsi kannabiksen käyttöä, jota paheksuu keskimäärin alle 70 % nuorista."

EHNVS:N VUODEN 2001 VUOSIRAPORTTI

Ehkäisevä huumetyö kouluissa – huomioita toimintalinjoista

Tässä tilannekatsauksessa esitetään tiivistelmä ehkäisevästä huumetyöstä kouluissa, tietolähteitä koskevin lisätiedoin asiasta kiinnostuneille. Seuraavia huomioita ehdotetaan tulevaisuuden toimintalinjojen perustaksi:

1. Tehokkuuden, hallinnointirakenteen ja laadun osalta lupaavimmat tulokset ehkäisevän huumetyön hankkeista kouluissa on saatu maista, joiden kansallisiin strategioihin on nimenomaisesti sisällytetty koulujen ehkäisevä työ omine tavoitteineen ja joilla on tehokas järjestelmä ehkäisevän huumetyön koordinoimiseksi ja rahoituksen organisoimiseksi.
2. Olemassa olevan näytön perusteella voidaan todeta, että onnistuneet ohjelmat kehittävät nuorten vuorovaikutustaitoja ja heidän kriittistä kykyään päättää suhtautumisestaan huumeisiin tiedon ja ajattelun pohjalta. Vuorovaikutteinen opetus on osoittautunut tehokkaaksi.
3. Lyhytaikaisten, yksittäisten ja "moralisoivien" toimenpiteiden on osoitettu vaikuttavan vastoin tarkoitustaan.
4. Mahdollisuudet parantaa EU:n koulujen ehkäisevän huumetyön sisältöä ovat asiantuntijoiden ja opettajien intensiivisessä koulutuksessa. Tutkimusten perusteella on näyttöä, että eräissä EU-maissa ehkäisevän työn hankkeita on toteutettu menestyksekkäästi panostamalla juuri asiantuntijoille suunnattuun ehkäisevän työn mallien ja menetelmien koulutukseen.
5. Niillä jäsenvaltioilla, joilla on tietojärjestelmiä ehkäisevän huumetyön kattavuuden seurantaan kouluissa, on paremmat mahdollisuudet ohjata ja tehostaa ehkäisevää huumetyötä näin saadun tiedon avulla.
6. Eurooppalaisten kokemusten vertailu osoittaa, että tärkeimpiä toimia ehkäisevän työn kehittämiseksi ovat toimielinten työn tiivis koordinointi ja hyväksymismenettelyn perustaminen sellaisille hankkeille, jotka selvästi tutkimukselliseen näyttöön perustuvina täyttävät laatuvaatimukset ja jotka siksi edellyttävät vain vähän lisäarviointia ja -raportointia.

Tärkeimmät tietolähteet

[1] Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EHNVS) (2000 ja 2001), *2000 ja 2001 Vuosiraportit Euroopan unionin huumeongelmasta*, Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg, 2000 ja 2001.

[2] Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EHNVS) (2000), *Evaluation: a key tool for improving drug prevention*, EMCDDA Scientific Monograph Series No. 5, Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg, 2000.

[3] Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EHNVS) (1998), *Guidelines for the evaluation of drug prevention, A manual for programme-planners and evaluators*, Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg, 1998.

[4] Hansen, W. B. (1992), School-based substance abuse prevention: A review of the state of the art in curriculum, 1980–1990, *Health Education Research*, 1992; 7 (3), s. 403–430.

[5] Becoña Iglesias, E. (1999), *Bases Teóricas que sustentan los programas de prevención de drogas*, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas, Ministerio del Interior, Madrid, 1999, (espanjankielinen).

[6] NIDA (1997), *Preventing drug use among children and adolescents: a research-based guide*, Bethesda, MD, National Institute on Drug Abuse, 1997. Myös verkkosivustossa osoitteessa <http://165.112.78.61/DrugPages/Prevention.html>.

[7] Morgan, M. (2001), *Drug use prevention: an overview of research*, Stationery Office, Dublin, 2001.

Internetistä saatavissa olevaa tietoa

1. EHNVS:n julkaisemia tietoja ehkäisevästä huumetyöstä kouluissa: http://www.emcdda.org/responses/themes/prevention_schools_communities.shtml ja EDDRA osoitteessa <http://www.reitox.emcdda.org:8008/eddra/>
2. Tietoja ehkäisevästä huumetyöstä: <http://www.school-and-drugs.org/>
3. Tietoja tehokkuuden arvioinnista: <http://www.homeoffice.gov.uk/dpas/cdpur20.pdf>
4. Kansainvälinen rekisteri ehkäisevän huumetyön kokeiluista: <http://www.biostat.coph.usf.edu/research/psmg/lrpt/>
5. Espanjankielinen tietokanta nimeltä IDEA prevención: <http://www.idea-prevencion.com/>

Drugs in focus (Huumeet polttopisteessä) on tilannekatsausten sarja, jota julkaisee Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EHNVS), Lissabon. Tilannekatsaukset julkaistaan kuusi kertaa vuodessa EU:n yhdellätoista kielellä ja norjaksi. Alkuperäinen kieli: englanti. Tilannekatsauksia voi myös tulostaa EHNVS:n verkkosivustolta osoitteesta <http://www.emcdda.org>. Kaikkia osia voidaan lainata edellyttäen, että lähde mainitaan. Maksuttomien tilausten yhteydessä pyydetään tarkentamaan, mitä tietoja tarvitaan – sähköposti: info@emcdda.org. EHNVS:n kotisivuille voi rekisteröityä päivitettyjen tietojen saamiseksi uusista tuotteista.

VIRALLINEN JULKAISIJA: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

© Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus, 2002

JOHTAJA: Georges Estievenart

TOIMITTAJAT: Joëlle Vanderauwera, John Wright

TEKIJÄ: Gregor Burkhardt

AVUSTAJAT: Danilo Ballotta, Margareta Nilson

GRAAFINEN SUUNNITTELU: Dutton Merrifield, Yhdistynyt kuningaskunta

Printed in Italy